

Ulusal Yaşlılara Saygı Haftası Nedeniyle

Yaşlılarda Aşılama

Kime hangi aşı, ne zaman yapılmalı?

Öğr. Gör. Dr. Meltem Şengelen

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Türk Geriatri Derneği Yönetim Kurulu Üyesi

Yaşlılarda bulaşıcı hastalıklara duyarlılık artmakta ve aşıyla önlenebilir hastalıklara karşı aşı ile bağışıklık sağlanması büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde **Genişletilmiş Bağışıklama Programı** kapsamında yaşlılara grip (*influenza*), zatürre (*pnömokok*) ve tetanoz aşıları uygulanmaktadır. Ayrıca, gerekli görüldüğünde kuduz, suçiçeği, hepatit, menenjit, seyahat aşıları gibi diğer aşılar da önerilmektedir (1, 2). Amerika Birleşik Devletleri Hastalıkları Kontrol ve Önleme Merkezi (CDC) yaşlılık döneminde grip, zatürre ve tetanoz aşılarına ek olarak zona (*herpes zoster*) aşısını da önermektedir (2-4).

Grip ile ilişkili hastalık komplikasyonları ve ölümlerin büyük çoğunluğu yaşlılarda görülmektedir; bu nedenle yaşlılara ve bu bireylerle birlikte yaşayan veya bakım veren kişilere her yıl tek doz grip aşısı yapılmalıdır (1-4). Aşılanarlarda hastalık şiddeti, komplikasyon ve ölümler daha az görülmektedir (3, 4). Altmış beş yaş ve üzerindeki kişiler ile yaşlı bakımevi ve huzurevinde kalan kişilere grip aşısı reçete edildiğinde bedeli, sağlık raporu aranmaksızın yılda bir kez karşılanmaktadır.

Pnömomok kaynaklı zatürre riski ve ölüm riski 50 yaş üzerinde, özellikle de 65 yaş üzerinde artmaktadır. Bundan korunabilmek için önerilen iki tip pnömokok aşısı vardır: 23 suş içeren polisakkarid aşı ve 13 suş içeren konjuge aşı. Daha önce

aşılammamış, bağışıklık sistemini baskılayan bir durumu bulunmayan yaşlılarda mümkünse önce konjuge aşı ile başlanması ve en az bir yıl sonra polisakkarid aşının uygulanması önerilmektedir. Önce polisakkarid aşı yapılan bireylere bu aşidan en az bir yıl sonra konjuge aşı yapılmalıdır. Altmış beş yaşından sonra tek doz konjuge aşı ve tek doz polisakkarid aşı uygulanması yeterlidir, tekrar edilmesine gerek yoktur (2, 4). Konjuge pnömokok aşısı Aile Sağlığı Merkezlerinde ücretsiz olarak uygulanmaktadır. Polisakkarit pnömokok aşısı ise reçete edildiğinde bedeli karşılanmaktadır. Pnömokok aşısı -konjuge ya da polisakkarid- ayrı bölgelere olmak kaydıyla grip aşısı ile eş zamanlı olarak uygulanabilir.

Klinik tetanoz, bağışıklanmamış yaşlılarda daha sık görülmektedir; yaşlılarda tetanoz aşısı erişkin yaş grubunda olduğu gibi uygulanmalı, hiç aşılanmamış ya da aşılama şemasını tamamlamamış yaşlılarda aşı şemasına baştan başlanmalı veya eksik dozlar tamamlanmalıdır (1, 2). Daha önce aşılanma durumu kayıtlı olmayan tüm erişkinlerin 3 doz erişkin tip difteri-tetanoz (Td) aşısı ile aşılanarak aşılamalarının tamamlanması, primer aşı serisi tamamlanan tüm yetişkinlere 10 yılda bir Tetanoz-Difteri (Td) aşısı uygulanması önerilmektedir (1, 2). Özellikle bir yaşından küçük bebeklerle yakın teması olan yaşlılara 10 yılda bir tekrarlanan aşılardan birinin tetanoz ve difteri aşısı ile birlikte uygulanan asellüler boğmaca aşısı (Tdap) olması önerilmektedir. Tdap, Td uygulanmış bir bireye her zaman uygulanabilir, arada belirli bir süre geçmesine gerek yoktur (4).

İleri yaşlarda zona ve zona sonrası ağrı, beyin tutulumu gibi sekel riski artış göstermektedir. Ülkemizde bulunan canlı aşı, daha önce geçirilmiş zona olup olmamasına bakılmaksızın, bağışıklık sistemini baskılayan bir durumu bulunmayan 60 yaş üzeri bireylere tek doz olarak önerilmektedir (2-4). 2006 yılından bu yana kullanılmaktadır. Zona riskini %51, zona sonrası ağrı riskini %67 azaltır. Ciddi immün yetmezliği olanlarda kullanılmamalıdır.

Tüm dünyayı etkisi altına alan **Yeni Korona Virüs Hastalığına** (Covid-19) yakalananların ölüm oranı genç erişkinlerde %1, 60 yaş üzerinde %4, 70 yaş üzerinde %9, 80 yaş üzerinde %18'dir. Bunda yaş ilerledikçe bağışıklığın zayıflaması ve diyabet, yüksek tansiyon gibi ek hastalıkların ortaya çıkması rol oynamaktadır (4). Henüz etkin bir tedavisi olmayan Covid-19'a karşı maske-mesafe-hijyen korunma önlemlerine ek olarak onay alan aşılarda risk grubunda olan yaşlılarla birlikte toplumda yaygın olarak uygulanmalı ve toplumsal bağışıklık sağlanmalıdır.

Sonuç olarak, hastalıklara duyarlılığın arttığı yaşlılık döneminde sadece pandemi döneminde değil her zaman önerilen aşılamaların yapılmasına, aşı ile önlenebilir hastalıklar ve komplikasyonlarından ve ek hastalık yüklerinden korunmaya zen gösterilmelidir.

İleri okuma için kaynaklar:

1. [İnternet] <https://asi.saglik.gov.tr/asi-kimlere-yapilir/liste/30-yetiskin-asilama.html>. Eriřim tarihi: 21.03.2021.
2. Erişkin Bağışıklama Rehberi. [İnternet] <https://www.ekmud.org.tr/emek/rehberler/1-ekmud-rehberleri>. Eriřim tarihi: 21.03.2021.
3. [İnternet] <https://www.cdc.gov/vaccines/schedules/hcp/imz/adult.html>. Eriřim tarihi: 21.03.2021.
4. şengelen M. Yaşlılık döneminde bağışıklama çalışmaları ve COVID-19. Covid-19 Pandemi Sürecinde İleri Yaş Grubuna Yaklaşım kitabında. Hangar Marka İletişim 2020, pp 32-36. (ISBN: 9786059058568).